

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre 16 k.
Negyedévre 4 k.
Helyben házhoz hordva.
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 k.
Videkre postán szállítva.
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 k.
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfélszáz és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XXI. évfoiyam 100. szám.

Nagyvárad.

Kedd 1915 május 4.

A második hadikölcsön.

Az aradi szabadságszobor mel-
lékalakjai között ott van az áldozat-
készség is, melyet nőalakok jelké-
peznek, akik ékszereiket helyezik a
haza oltárára. Szabadságharcaink-
ban így volt mindig: a családi ék-
szerek, templomok kincsei, a haran-
gok képezték az érealapot a háboru
költségeihez. Nálunk mindig az
egész ország viselt háborút, a har-
cosok vérrel, az itthonmaradtak
áldozatkészséggel, mint Karthagó
asszonyai, akik gyönyörű hajukat
levágták s abból fonták a köteleket
a hajító gépekhez,

Mikor a második hadikölcsön kötvényei
oásárlására buzdítunk, tulajdonképen áldo-
zatról szó sem lehet. Mert jól jegyezzük
meg, hogy elveszhet minden, de a magyar
állam, mindig magyar állam marad, mely
mindig képes lesz megfelelni annak a kö-
telezettségnek, amit azokkal szemben vállalt,
akik nehéz harcában megsegítették. Tehát a
legrosszabb esetben is a hadikölcsön köt-
vény vásárlás a legjobb tőkebefektetés. Pe-
dig most már mindenki tudja, hogy mi
semmitől sem félhetünk. Most már végre
nincsenek pesszimisták, mert seregeink har-
cának nagyszerű eredményei elhallgattattak
minden aggodalmat. Bennünket megverni
nem lehet.

Az államnak pénze is, embere is bőven
van a háborura. Ily körülmények között
nyitja meg az állam az új hadikölcsön jegy-
zését. A siker kétségtelen. Látjuk, hogy a
széles néprétegek kellő pénzzel rendelkeznek,
olyanok is, akik máskor alig jutottak pénz-
hez. Másrészt a nép megtanulta már, hogy
az állam a legbiztosabb adós, mert ezek a
kötvények biztosabbak, mint a takarékpénz-
tári betétek és jobban is kamatoznak.

Az új hadikölcsön kétféle kötvényből
fog állni: az egyik a régi, mely 6 száza-
lékos kamatot hoz, a másik új s előnye az
lesz, hogy egy 100 koronás kötvényt lehet
kapni 91 koronáért és megvan az az esze-
rtőség is, hogy a tőke értéke emelkedni fog.

Az Osztrák-Magyar Bank ezekre a köt-
vényekre 75 százalékos fizet előlegként, úgy
hogy ha valaki később kölcsönre szorul,
egy 100 koronás kötvényre 75 koronát kap-
hat kölcsön.

A rendelet úgy intézkedik, hogy a ta-
karékpénztári betétet is fel lehet használni
a jegyzéshez, mert joga lesz bárkinek a
betét 25 százalékat igénybe venni, de csak a
jegyzett összeg 25 százaléka erejéig.

Amint Németországban a má-
sodik hadikölcsön is oly roppant
eredményeket ért el, úgy nálunk is

meg van a remény, hogy az or-
szág lehetővé teszi diadalmas há-
borunk méltó befejezését.

Nagy győzelmünk Gorlicénél.

Budapest, május 3. A déli órákban Budapesten ismeretes lett, hogy
seregeink Nyugat-Galiciában Gorlice körül **viasszanyomták az orosz
harcvonalat.** A hírek számos fogolyról is szólnak. Berlin városa a
siker örömeire fel van lobogózva. (Min. eln. sajtóoszt.)

8000 orosz fogoly.

Budapest, május 3. A sajtóbizottság jóváhagyásával jelenti tudósítónk: Hőfer je-
lentése szerint a **Gorlicénél elért nagy győzelmnél eddig 8000 fogoly és
tömerdek fegyver maradt kezeink között.**

A győzelmi hír Budapesten.

Budapest, május 3. (Saját tudósítónktól.) A gorlicei győzelem hire
délben érkezett a képviselőházba. A hír hivatalosan jelentette, hogy csa-
pataink nagy sikert arattak Nyugat-Galiciában, Gorlicénél, ahol széles
arcvonalon nyomták vissza a hónapok óta ott álló orosz sereg frontját s
nagy számú foglyot ejtettek. Berlinből érkezett távirat jelenti, hogy Berlin
fel van lobogózva a győzelem örömeire.

Novoszielycát csapataink bevették.

Budapest, május 3. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: A Berliner Tagblatt-
nak táviratozzák Csernovitzból: **Novoszielycát, az oroszok utolsó támaszpontját a mon-
archia csapatai bevették.**

Győzelmes roham az északi harctéren.

Budapest, május 3. Hoffmann altábornagy csapatai Kozvától keletre
a Holozwanka völgyben rohammal elfoglaltak egy szívósan védelmezett
magaslatot. Számos fogoly és nagy hadizsákmány jutott birtokunkba.
(M. T. I.)

Przemysli tisztjeink Zita főhercegnőhöz.

Budapest, május 3. (Saját tudósítónktól.) Az Ural-hegység közelében levő
Sztaroszról Przemyslben elfogott tisztjeink táviratban üdvözölték nevenapja al-
kalmából Zita főhercegnőt. A táviratot megmutatták a királynak is, aki örö-
mét fejezte ki, hogy hirt hallhatott elfogott tisztjeiről.

Elsülyedt hajók.

Budapest, május 3. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelentik: „Fuki-
maru“ japán gőzös Korea közelében elsülyedt, 30 embere eltűnt. „Stir-
ling“ angol hajó aknán elsülyedt; legénysége elpusztult.

Szent László és az oroszok.

A Katolikus Kör 1915 május 2-iki Szent László ünnepélyén előadta dr. Karácsonyi János.

Lelkünk, szemünk most állandóan ott lebeg a Kárpátok csucsain küzdő magyar seregeknél.

Lessük annak a borzasztó, eddig soha nem látott, nem hallott küzdelemnek végét, a mi ott folyik s nemzeti létünk, megélhetésünk, irodalmunk, művészetünk, iparunk, kereskedelmünk, hadseregünk, művelt osztályaink, egyszerűval mindenünk felett határoz.

Most, most mondhatjuk igazán Petőfivel:

Itt a próba, az utolsó nagy próba

Jön az orosz, jön az orosz

Itt is van már valóba!

Nem csupán megrabolni akar, hanem el akar bennünket tiporni, megsemmisíteni s ezredévi munkásságunk eredményét más népek, elsősorban persze magának adni.

Pedig mily rengeteg földje van az orosz nemzetnek! Körülbelül háromszor akkora, mint Magyarország, felszántatlanul hever, erdei, bányái még mindig nincsenek eléggé kihasználva, 3—4 tengere is van, hogy kereskedelmét fejlessze és még mindig nem elég. Még mindig a másét is el akarja venni. Még mindig más nemzeteket is a kényuralom, a rideg katonai és hivatalnoki önkény alá akar hajtani, sőt azt is ki akarja vinni, hogy még Istenhez se fordulhassunk másként, mint a hogy a cár parancsolja.

E rettenetes gyötörtetés idején akaratlanul is feltámad bennünk az a gondolat, hogy mindig ilyen volt-e az orosz nemzet? mindig vesztére tört-e más nemzeteknek? Kérdjük magunktól azt is, vajjon maga a magyar nemzet adott-e okot rá, hogy így ádáz dühvel támadjon az orosz rá?

Ma Szent László ünnepén természetesen Szent László időszaka lép lelki szemem elé s ha ez időszak eseményeit vizsgálom, úgy találom, hogy vem volt mindig ilyen az orosz nemzet s maga a magyar éppenséggel nem adott okot ily szörnyű ravaszsággal kigondolt, irtóztató kegyetlenséggel végrehajtott támadásra.

Ellenkezőleg, a régi események és Szent László tettei inkább arra köteleznék az orosz nemzetet, hogy a magyart pártolja, fenmaradását elősegítse.

Mivel a török nemzet támadása később ért bennünket s mivel annak hatását bizonyos tekintetben most is érezzük, alig tudjuk elképzelni, hogy voltak századok, midőn nem dél felől, hanem kelet felől fenyegette hazánkat a végveszedelem. Pedig Árpád, Gyéce fejedelmek, Szent István és Szent László királyok mindig kelet felé tekintettek, kelet felől védekeztek, mert a mai Déli Oroszországban és Romániában lakott a két rettentő erejű, hazánk vesztére törő nemzet: a besenyő és kun.

E két kóborló, a harcért, zsákmányért élő-haló nemzet azonban nem csupán a magyart fenyegette, hanem az orosz is, a mely a mai Oroszország közepén Kievtől—Novgorodig akkor építgette egyházait, városait s kezdte feltörni terjedelmes síkságait.

Ez az Oroszország Szent László idejében éppen ellenkezője volt a mainak. Tudjuk, hogy a mai orosz állam főcélja, a korlátlan kényuralom. Mind a földi, mind az

örök életről rendelkezni akar a cár. Nem nézi az, hogy a lélek nem lehet emberé, nem nézi, hogy embernek természetes jogai is vannak, nem akarja tudni, hogy a nemzetekre legnagyobb szerencsétlenség, ha a felsőség mindenbe beavatkozik! körül veszi magát az ő katonáival, rendőreivel, hivatalnokaival, kitűz magának holmi nagy-szerűnek mondott, de milliókat nyomorba döntő földi célt és mint valami sűrű, kegyetlen jégeső lever mindent, virágot, gyümölcsöt az emberi élet terén.

Szent László idejében ez egészen más-kép volt.

Nem szláv, hanem normann illetőleg germán eredetű uralkodó család kormányozta akkor az országokat. E család feje volt a kievi nagyfejedelem, de a többi tagok meglehetősen függetlenséggel kormányozták a többnyire tőlük alapított városokat s a hozzájuk csatolt megyéket. Maga Szent Ladomér (vagy oroszosan Vladimir) a keresztény vallás terjesztője és megerősítője rendezte ezt így. Vallási tekintetben pedig az oroszok egész jó barátságban éltek a nyugati keresztényekkel, mert hiszen mikor ők megérték, akkor teljes béke volt a római pápa és a keleti pátriárkák között, úgy hogy ők eredetileg görög katolikus keresztényekké lettek. Csak 66 évvel az ő megkeresztelkedésük után tört ki a görögök gyűlölete a nyugati keresztények vagy mint a görögök mondák latinok ellen s ezt csak 1140 táján tudták a görögök végleg az oroszokba oltani. Addig az orosz fejedelmek, ha csak lehetett, mindig svéd, dán, lengyel, német és magyar hercegnőket vettek nőül s viszont az ő leányaik is nagyjából lengyel, német, svéd, dán, magyar királyfiakhoz mentek férjhez. Pl. I. Jaroszló, az 1019—54. években uralkodó kievi nagyfejedelem fia közül Izjaszláv Kázmér lengyel herceg nőtestvérét vette nőül, Veeseszló Oda nevű stadi német grófnőt, Igar pedig Kunigunda nevű orlamündi grófnőt, leányaik közül Erzsébet Harald norvég királyhoz, Anna Henrik francia királyhoz, Anasztázia pedig I. András magyar királyhoz mentek férjhez, később pedig Jaroszló nagyfejedelem egyik unokáját Eupraxia t máséként Praxedit a híres IV. Henrik német császár vette el.*

Ha tehát a Szent László korabeli orosz fejedelmi családot és orosz nemzetet nézzük, nem csodálkozhatunk azon, hogy Szent László a kunokkal folytatott élet-halál harcban az oroszok közt is keresett szövetségest. Különösen szükséges volt ez 1085 után, mert ez évben a pártitűt és az ördögöl is cimboráskodó Salamon a kunokhoz szökött s hazánk keleti részét nekik ígervén, őket a magyar nemzetre zudította, de a Felső Tisza mentén Szent László őket keményen megverte. Mint a vadkacsa a sólyom elől, úgy futottak vissza a kunok a magyarok elől, de ez az ő kemény, öldöklésre, rablásra vágyó szíveiket nem lágyította meg. Nem olyan jelnek vették ők vereségüket, hogy igazságtalan ügyet támogattak Salamon pártolásával, hanem oknak a véres bosszura s így készülődtek.

Ugyanez az oroszoknak is félniök kellett a kunoktól. Ha az orosz évkönyvek 1066—1140 iki lapjait forgatjuk, azt látjuk, Szent László kortársa Uszevolod nagyfejedelem idejében a kunok évről évre megjelenek Oroszországban, kegyetlenül megrabolták

* Pelesz Julian: Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom. I. 135—36 II.

a lakosságot, sőt 1096 ban Kiewet is csaknem elfoglalták. Uszevolod fia a Bajnok Ladomér (oroszosan Monomach Vladimir) is a kunok támadásainak visszaverésében tette magát híressé.*

A közös nagy veszedelem készítette a magyar királyt és az orosz nagyfejedelmet, hogy szövetségre lépjenek a rabló kunok ellen. A szövetségnek akkoriban természetes megerősítése volt a házasságkötés a két uralkodó család közt. Itt sem maradt el és egész hiteles forrásból tudjuk, hogy Szent László-nak nagyobbik, 10—11 éves leánykáját eljegyezték a nagyfejedelem unokaöccsének, majd 1913 tól kezdve utódjának Szentepolknak fiával Jaroszló herceggel.

Volt-e ezen szövetségből Magyarország-nak haszna? — arról írásbeli egyenes adat nem szól. Egy szerencsénkre fennmaradt hivatalos irat azt mutatja, hogy volt.

1091 ben, épen abban a Nagyváradra is annyira emlékeztető évben, midőn a kunok Bihar várát lerombolták, a hazánkat rémesen pusztító kunokat a magyar sereg Szent László vezérlete alatt és személyes közreműködésével teljesen legyőzte.

E dicső győzelem után Szent László a pápai követ fogadására Dunántúlra ment és egyuttal Somogyvárott Szent Egyed tiszteletére monostort alapított. A somogyvári alapítás ünnepségénél a pápai követen, Lampert és Dávid magyar királyi hercegek kivül személyesen ott volt Szent László veje, az orosz fejedelemfi, Jaroszló is.**

A temesközi győzelmes ütközet után Jaroszló orosz fejedelmifinak jelenté a királyi udvarban, nem lehet a véletlen műve. Előzőleg nem tartózkodhatott az apósánál, mert Szent László 1091 tavaszán Horvátország meghódításával foglalkozott s onnan egyenesen ment a kunok után. E jelenlétnek tehát csak az a természetes magyarázata, hogy Jaroszló értesülve a kunoknak hazánkba való betöréséről, csapatával Magyarországra sietett és apósának a közös ellenség legyőzésében segített.

De viszont az orosz fejedelmi család is bőven hasznát látta annak, hogy a magyar királyi családdal szövetségre és rokoni összeköttetésbe lépett.

1095-ben Uszevolod nagy fejedelem leánya, az eleintén annyira boldognak hirdetett Eupraxia végső szükségében itt talált menedéket. E szerencsétlen asszony férjének IV. Henrik császárnak gonoszságait és állatias cselekedeteit úgy megutálta, hogy 1093-ban elszökött tőle és Olaszország Toscaná nevű tartományába, Matild örgrófnő-hoz futott. De a császár hatalmas keze könnyen elért odáig s azért 1095 nyarán menekülnie kellett. Unokaöccse Jaroszló révén rokona volt neki Szent László s azért hazánkba, a kegyes és hatalmas király védő-szárayai alá futott. Sajnos Szent László nem sokára (jul. 29-én) meghalt s utódját Kálmánt IV. Henrik annyira fenyegette Eupraxia védelméért, hogy innen is távoznia kellett. El is ment hazájába s mint jámbor apáca fejezte be életét.***

Egyenesen is segítséget nyújtott Magyarországnak az orosz nagyfejedelemnek 1099-

* Pelesz i. m. 142. Pauler: A magyar nemzet története. II. kiadás. I. k. 204.

** Fejér: Codex Diplomaticus. I. 464. Katolikus Szemle. 1902. 55. Századok. 1905. 405.

*** Meyer von Kronau: Jahrbücher d. d. Reiches u. Heinrich IV. IV. 425.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy üzletemben készülnek a legszebb tavaszi és nyári öltönyök, felöltők és szalon ruhák a legjutányosabb árban. A főtisztelendő papság szállítója.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kéri kiváló tisztelettel

BUMBERA ISTVÁN, papi, polgári és egyenruha szabó

Bazár-épület, a színházzal szemben.

Készíték továbbá bármely fegyvernemhez előírás szerinti egyenruhákat kifogástalanul 24 óra alatt.

Helyi és vidéki telefonszám: 869.

ben. Előző évben fellázadtak a nagy fejedelem ellen Rosztiszlavicsok, magyarosan Rászlófiak Tremaovla és Peremisl vagy lengyelesen Przemisl fejedelmek. A nagy fejedelem erre fiát Jaroslót küldte Kálmán királyhoz, hogy jöjjön segítségükre. Kálmán nem is tagadta meg unokahuga urának kérését. 1099 tavaszán elment Przemisl alá. Ámde az egyik lázadó fejedelem segítségül hívta a kunokat s a kun orosz egyesült sereg a vigyázatlan magyar sereget kegyetlenül megverte.*

Jarosló, Szent László veje, azután daméri fejedelem lett, de 1113. után ezt is elvesztette. Még egyszer eljött tehát Magyarországra és segítségül hívta II. István királyt. E fiatal heves király neki is vágott seregével a nagy utnak s eljutott oda, ahol a mult év augusztus havában megint magyar vitézek jártak, a Lublintól keletre eső Lodomér, oroszosan Volinsk-Wladimir város alá. Jarosló itt egyik vasárnap nagy bátran egész a város falai alá nyargalt, de visszajövet törbe csalták és lándzsával átszúrták. Félholtan vitték a magyar táborba, de nem lehetett rajta segíteni, éjjelre meghalt.**

Igy lón halála Szent László vejének, így szakadt vége egy időre azon barátságos és rokoni szövetségnek, melyet Szent László az orosz nagyfejedelmi családdal kötött.

Pedig jó lett volna, ha a XIII. században is közös erővel védekezett volna a magyar és orosz nemzet az Ázsiából előtört vad mongolok és tatárok ellen. Akkor azonban külön harcolt az orosz, külön a lengyel, külön a magyar s a mongolok, tatárok külön mind a hármat megverték, a nagy oroszokat pedig a tatárok egészen leigázták. — Több mint két századig uralkodtak aztán a tatárok a nagy oroszok felett s ekkor alakult át a nagy oroszok nemzete moszkovitává, a belőle később támadt gőgös, minden szabadságot, minden igazságot lábba tipró, kényuri cári család szomorú rabszolgájává. Ez tor most, mint hajdan a kun, a mongol, a tatár vesztünkre, de nincs mit félnünk ha bennünket magyarokat

Isten segít és Szent László!

* Pauler i. m. 206. l.

** Pauler i. m. 232.

A hősök gyermekei és árvái ügyében.

A nagyváradai és Biharmegyei Patronázs Egyesület a következő kérelemmel fordul a katonai árvák ügyében:

A nagy idők magaslatára emelkedett nemzet gondoskodó kezével öleli magához honvédő katonáink gyermekeit, főleg azokat az árvákat, akiknek apái a harctéren haltak hősi halált.

A kormány felhívása, az árvaszékek szózata megtalálja az utat mindnyájunk szívéhez, hogy valamennyien tehetségünk szerint járuljunk hozzá diós hőseink árváinak fölneveléséhez, nemzetünk jövőjének szilárdításához. A nagyváradai és biharmegyei Patronázs Egyesület tagjaihoz, akik a gyermekek megmentésének munkájára egyesültek és nagy céljukért lankadatlanul fáradoznak, a legbizóbb reménnyel fordulunk vármegyénk és városunk árvaszékeinek következő kérelmeivel:

1. Kísérjük a maguk körében ellenőrző figyelemmel, hogy a hadbavonultak gyermekei részére kiszolgáltatott állami segély kizárólag a gyermekek eltartására s nevelésére fordíttassék s az elkövetett visszaéléseket jelentse be az illetékes árvaszéknek.

2. Jelentsék be a gyámhatóságnál azokat az eseteket, midőn a harctéren hősi halált haltak kiskoru gyermekeinek örökbefogadása tekintetében intézkedés kívánatos.

3. Legyenek buzgó apostolai annak a mozgalomnak, amely nemes lelkeket indít

meg az árvák örökbefogadására, az állami gyermekmenhelyi gondozásukkal járó díjak fizetésére, vagy nevelési költségeik összegyűjtésére. E célra tett ajánlatok és adományok Biharvármegye árvaszékéhez, illetőleg Nagyvárad város közgyámi hivatalához — városi székház II. emelet 35. — küldendők be.

A Nagyváradai és Biharmegyei Patronázs Egyesület elnöksége.

Mit hozott a polgármester Budapestről?

Gyorsvonat-csatlakozás Csabán át a fővárosba.

Rimler Károly polgármester az elmúlt héten a fővárosba utazott, hogy a kormány-nál több városi ügyben interveniáljon. A polgármester már baba érkezett s mint értesülünk, eljárásának az egyes miniszteriumokban kedvező eredménye van.

A gabonaneműek átvétele.

Eddig az volt az eljárás, hogy amikor a miniszter a várost értesítette bizonyos mennyiségű rekvirált gabona kiutalásáról, az érte járó összeget azonnal le kellett a városnak fizetni a rekquirálás ügyének lebonyolítását eszközölő banknál, a kiutalt gabonát pedig csak később, néha hetek múlva kapta meg a város. Mivel nagy összegekről, néha százazrekről van szó, a várost kamatvesztés címén érzékeny károsodás érte.

A polgármester a földmívelési miniszter előtt kifejtette a város sérelmét s kérte ennek a megváltoztatását.

A miniszter méltányosnak találta a kérelmet s intézkedett nyomban, hogy ezután csak akkor köteles a város fizetni, ha a város részére kiutalt gabona megérkezett. Így a várost tehát nem éri a jövőben kamatvesztés.

Gyorsvonat-csatlakozás Budapestre.

A háboru folytán a közlekedés Nagyvárad és Budapest között sok nehézséggel jár. A gyorsvonat csupán egyszer naponta éppen a legalkalmatlanabb éjjeli időben van forgalomban most a májusi közlekedés mellett is. Ennek hátrányát érzi városunk ipara és kereskedelme s éppen ezért a nagyváradai Kereskedelmi és Iparkamara felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, amelyben kellő indokolás alapján kérte a reggel 8 óra 45 perckor Nagyváradról induló és az este 7 órakor Nagyváradra érkező gyorsvonatpár üzembe helyezését. A felterjesztésnek aligha lesz eredménye, mert a háboru foglalja le elsősorban a vasutvonalakat s ezen fontos érdekek szemben minden másnap háttérbe kell szorulni.

Rimler Károly polgármester más intézkedés által akarja a kérdést megoldani, amely nagyobb sikerrel kecsegtet.

A polgármester ugyanis felkereste a kir. államvasutak elnök-igazgatóját s feltárta a nagyváradai jelenlegi vasuti forgalmi viszonyokat. Ismerve a mai közlekedési nehézségeket, nem a nagyvárad-budapesti gyorsvonatok szaporítását kérte, hanem csupán azt, hogy a budapest-aradi gyorsvonathoz Békéscsabán csatlakozást nyerjen az egyik

nagyvárad-esabai vonat. Nevezetesen a Budapestről Arad felé délután 2 órakor induló gyorsvonat csatlakozzék a Nagyváradra este negyed 9 órakor érkező gyorsvonathoz, valamint a Nagyváradról reggel 6 órakor induló vonat csatlakozást nyerjen Békéscsabán a Budapestre déli 1 órakor érkező gyorsvonathoz.

Az elnök igazgató a polgármesternek ígéretet tett, hogy ha az aradi üzletvezetőségől olyan értesítést nyer, hogy erre a célra a szükséges kocsik rendelkezésre áll, az esetben készséggel intézkedik a kérelem teljesítése iránt. Azonnal leír e tekintetben az aradi üzletvezetőséghez.

Az őszi vasut kitelepítése.

Az őszi nagyváradai összekötő vasut veszélyes is, mint a multkori összeütközés mutatja, de másként sem kellemes a város belterületén.

Nagyvárad városa már korábban belátta ezt s a kitelepítés ügyét annyira dűlőre vitte, hogy már csak a miniszter jóváhagyása hiányzik. A vasut a városon kívül, az árapasztó partján futna végig az új terv szerint.

A miniszter a kitelepítést megígérte a városnak.

Az iparosok megkapják a pénzüket.

Az új esendőriskolát a város már régebben megépítette s a kormány azt át is vette.

A háboru óta már katonai kórház céljait szolgálja.

Az átvételt azonban a belügyminiszter nem hagyta jóvá, amiből az építkezésben résztvevő nagyváradai iparosokra az a hátrány származott, hogy követeléseiket nem kaphatták meg.

A polgármester a belügyminisztert felkereste ebben a kérdésben, aki megígérte, hogy még e héten jóváhagyva leküldi a esendőriskola átvételének iratait s így az érdekelt nagyváradai kisiparosok a jövő héten megkaphatják követeléseiket.

A hadiárvák védelme.

Fráter Barnabás alispán lép az akció élére. — 46720 korona a fővárosi hadiárvaalap.

A Tiszántúl volt az első sajtóorganum, mely felemelte szavát a hadiárvák érdekében s rámutatott arra, hogy Biharvármegyében meg kell indítani egy nagy társadalmi mozgalmat ez irányban. Ugyanakkor rámutattunk arra is, hogy társadalmi akciót hivatalból aktaszzerűleg intézni nem lehet, hanem létesíteni kell egy ideiglenes intézőséget, mely ezt a nagyszabású ügyet a hatóság támogatásával vezetni fogja.

Hogy mennyire igazunk volt, azt legjobban bizonyítja Verner Kálmán árvaszéki elnöknek az alispánhoz intézett alábbi jelentése.

Alispán ur!

M. kir. belügyminiszter ur a mult évi Belügyi Közlöny 61. számában közzétett 161000—VIII—1914. sz. rendeletével rámutatott arra, hogy azért, hogy ha a hadbavonultak gyámol nélkül maradt kisgyermekei különös oltalomban részesíttetnek, a közigazgatás nemcsak hivatalos kötelességét

teljesíti, hanem a jövő nemzedék sorsát biztosítván, hazafiúi szolgálatot is tesz

Ezen nagy horderejű rendelkezés folytán egyrészt az iránt tétetett meg az árvaszék részéről az intézkedés, hogy azok, kik hadiárvaikat akarnak örökbefogadni, összeírassanak, másrészt az iránt, hogy a nagyobb képesítésre hajlammal bíró árvák megfelelő kiképzetésének biztosítása céljából a társadalom áldozatkészsége kikérassék.

Sajnos, ezen mozgalmak eddig eredményre nem vezettek, de minthogy az állapítható meg, hogy az eredménytelenség oka az, hogy a társadalom áldozatkészsége kikérve sem lett: ezért is most Alispán Urhoz fordulok, tisztelettel arra kérve, hogy a hadiárvaik elhelyezése és kiképzése biztosítása céljából méltóztatassék mozgalmat indítani oly irányban, hogy a tehetséges községi lakosok bármily csekély adományait szíveskedjenek illetékes járási főszolgabíráikhoz beértesíteni. A járási főszolgabírák pedig a begyűlt összegeket szíveskedjenek a nagyvárad kir. adóhivatal, mint gyámpénztárba „1500—915. hadiárva kiképzési alapja” címen gyámpénztári letétként befizetni.

Nagyvárad, 1915. május 3.

Verner Kálmán,
elnök.

Verner Kálmán mindent elkövetett, amit csak hivatali jogköre megengedett. Az eredmény egyáltalán nincs arányban a kifejtett munkával s ezért tett most előterjesztést az alispánhoz. Az előterjesztés alapján most Fráter Barnabás alispán áll az akció élére s ha megfelelő formában intézik az ügyet, az eredmény nem fog elmaradni. A Tiszántúl legelső véleménye azonban most igaznak fog bizonyulni, hogy t. i. ha rendeleti uton fogják az alapgyűjtést csinálni, az eredmény megint semmi, vagy csak nagyon kevés lesz. Ha az alispán elrendeli, hogy minden községben gyűjtsenek, úgy be fog gyűlni pár száz korona, mert ha más nem, de legalább az idehaza maradt vagy a helyettesített jegyzők föltétlenül beküldenek 1—1 koronát. Mi ez azonban ahhoz a nagy feladathoz képest, amit a hadiárvaalapja van hivatva megvalósítani? Ide nem koronák kellene, hanem nehéz ezresek. Ebben a dologban a mozgalom vezetésére kell felkérni a társadalom hölgytagjait, az ő kezükre kell bízni a gyűjtés egyik részét. A közigazgatás más uton működik és a földbirtokosok, a bankigazgatók, a tőkepénzesek, stb. külön-külön hivandók fel hazafias kötelezettségük teljesítésére.

Hogy más helyen mennyire másképen kezelik ezt a fontos kérdést, azt legjobban illusztrálja a székesfővárosi árvaszék hadiárvaalapjáról legutóbb megjelent jelentés, mely így hangzik:

A székesfővárosi árvaszék hadiárvaalapja legutóbb kimutatott 45482 korona 54 fillérhez újabban a következő adományok érkeztek: a budapesti kereskedelmi akadémia felsőkereskedelmi iskolájának Széchenyi István önképzőkör 800 korona, az Istenhegyi Népművelési Egyesület több tételben 375 korona 89 fillér, Sipőcz Jenő dr 50 korona, a székesfővárosi árvaszék fogalmazói személyzete 12 korona, összesen 46720 korona 43 fillér.

Mikor lesz Biharvármegyének csak 4000 korona alapja is?

x Kőhögés, hurut, rekedtség
lenel használjon hurut szeletkét ára: 60 fillér. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B.

Szent László ünnepe.

A mély hazaszeretet és a vallásos meggyőződésből fakadó végtelen áhitat avatta a katolikus Nagyvárad kimagasló eseményévé a vasárnapi Szent László ünnepséget.

Városunk nagy szentjének ünnepe mindig eseménye volt a katolikus társadalomnak, a mostani ünnepség azonban a nagy idők lelketmegrázó hangulatától átitatva messzire kimagaslott tündöklő fényével.

Vasárnap délelőtt kezdődött meg az ünnepség, mikor is a hivek százai meg százai zászlók alatt vonultak ki a székesegyházba, ahol gróf Széchenyi Miklós fényes papi segédlettel pontifikálta a nagymisét, amely alatt dr Némethy Gyula tartott megragadó szónoklatot.

Az istentisztelet alatt a hívők buzgó áhitattal és tömegesen járultak a szent áldozás szentségéhez. Azok számára, a kik a székesegyházba be nem értek, a szabadban felállított oltárnál külön szent misét mondtak. A székesegyházban résztvevők az istentiszteleten Radu Demeter gör. kath. püspök, a gör. kath. székeskáptalan több tagja s az egyházi, világi s katonai hatóságok vezető férfiai. Mise után a Szent László ereklyéjével körmenet volt a székesegyház körül; befejezésül a hivek a Hímnuszt énekeltek el. Nemesak Nagyvárad katolikusai ünnepeltek itt, hanem a vidékről is sokan jöttek be Szent László ünnepére.

Az istentisztelet után a hívők vallási énekeket énekelve tértek vissza a plebániatemplomokhoz.

Háborus délután a Katolikus Körben.

Vasárnap délután 6 órakor a Kath. Kör Szent László-termében fényes sikerű háborus délutánt rendeztek. A Katolikus Kör háborus délutánjainak pompás befejezése volt ez a Szent László ünnepély, melynek tiszta jövedelme a vak katonák javára fordítatott.

Már jóval az ünnepség megkezdése előtt szorongásig megtelt a terem. Ott láthattuk a jelenlevők között a társadalom és közélet minden kiválóságát, akik közül a következőket sikerült feljegyezni:

Gróf Széchenyi Miklós megyés püspök, Lányi József tinini püspök, Grócz Béla pápai protonotárius, nagyprepost, dr Lábán Lajos kir. táblai elnök, Kollányi Ferenc, dr Karácsonyi János, dr Vueskics Gyula, dr Némethy Gyula, Imrik S. Zoltán, Brém Lőrinc, dr Mazurek Gyula, Gelért László, Kerner ezredes, Kuun őrnagy Pallay Lajos, Geleta Géza, Németh István, Dus László, Kozáry Gyula, Balogh Kálmán, Keszte István, Somogyi Géza, Marosi Antal, Hesz Ágoston, dr Krüger Aladár, Kovács S. János, Ujfalussy István, dr Gutha Elemér, dr Imrik Gusztáv, dr Lestyán Endre, Belezna Antal, Muresan Viktor, Rózsa Mihály, dr Pataky Arnold, Hencz Aurél, Rózsa Ambrus, Szentlélek Kálmán, Kereszthy Kornél Sztarill Ferenc, Szemes Ferenc, Heilinger József, Sürger Bertalan, Resch Mihály, Halmos András, Papp Imre Székely Lajos, Kolthay Kornél, Kovács Kandid stb.

A megjelent előkelőségek mellett az elegáns hölgyközönség tette színessé és kedvessé az ünnepség képét.

Az ünnepséget a honvédszenekar játéka vezette be, amely a „Hunyadi László” operából a nyitányt adta elő precíz összjátékkal és pompás hangszereléssel.

A honvédszenekar játéka után dr Karácsonyi János tartotta meg magasröptű gondolatokban bővelkedő ünnepi beszédét, amelyben a magyaroknak és az oroszoknak Szent László korabeli jó viszonyát, szerződéses társulását mutatta ki történelmi adatok alapján. A nagyhatású előadást, mely a kiváló történettudás kutatásainak gazdag tárházából merített adatokkal lebilincselte, aktuális vonatkozásaival pedig föllelkesítette a közönséget, lapunk mai számában egész terjedelemben közöljük. A közönség lelkes éljenzése volt rá a válasz.

A férfikar ezután Belezna—Lael-Össy Albert „Ima a békéért” hazafias dalát adta elő kiváló készültséggel és ritka precizitással.

Az ünnepély kimagasló pontja volt dr Krüger Aladár éneke Mayer Helmund Varázs dalát, Mozart Tavaszi dalát és Belezna Lucia Véráztatta földjében című dalát interpretálta hangjának tökéletes modulációjával, fölényes biztonságával és előkelő, disztigvált előadással.

Dr Krüger Aladár hangja talán sohasem érvényesült szebben, mint e három ének-számban. A honvédszenekar Scharf Károly karnagy vezetése alatt kitűnő kísérettel szolgáltatott a gyönyörű énekhez.

A percekig tartó tapsvihár méltó visszhangja volt dr Krüger Aladár megkapó és lebilincselő művészetének.

A przemysli hős poéta Gyóni Géza „Csak egy éjszakára” költeményét ifj. Szentlélek Kálmán szavalta el, frappánsul hozva ki annak tüzes lelkesedését és hazafiaságát. Nagy gyönyörűséget keltett a közönségben a honvédszenekar hárfa triója.

A férfikar fejezte be az ünnepséget a Hímnusz elénekével, amely után a nagyközönség egy gazdag és érzésekben bővelkedő élménnyel hagyta el a Katolikus Kör nagytermét.

A délutáni ünnepély jövedelme 300 koronán felüli összeg, a vak katonák javára jutott.

Fiatallányok védelme.

Ne tódoljanak Budapestre. A Kath. Nővédő Egyesület akciója.

A nagyvárad Katolikus Nővédő Egyesület átiratot kapott az Országos Katolikus Nővédő Egyesülettől, amelyben a Patronage Egyesületek Országos Szövetségének elnöksége bizalommal kéri a Nővédő Egyesületeket, hogy ezek kövessenek el hatáskörükben mindent, hogy a keresetnélküli fiatal leányok ne hagyják el otthonukat, szülővárosukat, mely e mostoha időben bármily csekély védelmet nyújt, bármily száraz kenyér ad, mégsem mérhető fel amaz erkölcsi veszedelemmel, amely a fiatal leányokat a fővárosban fenyegeti. Az átirat többek közt a következőket mondja:

„Minden szociális munkával foglalkozó tudja, mily kínos, keserves az idevaló, itt dolgozó fiatal nőket csak valamennyire is a víz színén tartani. Ezrével vesztette el kenyerét gépirónő, tisztviselőnő, varrónő, himzőnő, divatárúsnő és számtalan fel nem sorolható egyéb szakmabeli. Nincs tehát egy talpalatnyi tér, ahol őket elhelyezhetnők, nincs egy falat kenyér, amit nekik juttathatnánk.

A fiatal lelkeket féltő aggodalommal és

sürgető szeretettel kérjük tehát a mélyen tisztelt elnökséget, hogy engedjék legközelebbi gyűlésükön ez átiratot nemcsak felolvasatni, de minden egyes patronage, minden egyes előjárónak és patronessz lelkére kötni, hogy összefogva, a patronázókban és magánérdekekben a legkomolyabban intsek és óvják a leányokat esetleges budapesti

utitervektől és hassanak rájuk, hogy társnőiket is beszéljék le a kész veszedelméről.

A nagyváradai Kath. Nővédő Egyesület kéri a főt. plébános urakat is, hívják fel a szószékről is az itt érintett körülményekre hivatkozva figyelmét.

Hámory—Mladin-per az esküdtbiróság előtt

— Saját tudósítónktól. —

Az idei esküdtszéki ciklus legizgatóbb és legszenzációsabb eseménye kezdődött meg tegnap délelőtti a nagyváradai esküdtbiróság előtt; a Hámory—Mladin per második tárgyalása.

Az ügy első tárgyalása az aradi esküdtszék előtt folyt le a múlt év június havában, amikor is az esküdt felmentő verdiktje után a szakbiróság nem mondott ítéletet, hanem az ügy újabb tárgyalására a kir. Kuriától egy másik esküdtbiróság delegálását kérte. Így került az érdekes ügy a nagyváradai esküdtszék elé.

A tegnapi tárgyalásról a következő tudósításunk szól:

Megkezdődik a tárgyalás. Az esküdték kisorsolása.

Pontban kilenc órakor vonult be az esküdtszéki tárgyalóterembe a bíróság, dr. Szöllőssy Gyula elnöke alatt, a bíróság tagjai Gyenge Béla és Sztachó Károly voltak. A vádlott védője dr. Medvigy Mihály, a sértett képviselői dr. Ertsey Péter és dr. Szunyogh Pál. A vád képviselője dr. Baróthy Pál.

A bíróság bevonulása után az elnök elmondta, hogy tárgyalni fogják a szándékos emberöléssel vádolt Mladin Miklós bűnügyét. Együtt elrendelte a vádlott elővezetését. Szuronyos börtönőr kíséretében lépett Mladin Miklós a terembe. Dohányszínű zakkó ruhában volt, puha barna kalapot tart a kezében. Galambosz haju és bajuszu öreg, megtört ember benyomását teszi.

Az elnök felveszi a nacionálját. Mladin Miklósnak hívják, melléknéven Nyikucának. Született 1858 szept. 17-én Kürtösön. Felesége Bogdán Anna. Anyanyelve román, de beszél magyarul. Gör. kel. vallású. Öt gyermeke van, vendéglős. Érettségije van, azon kívül négy theológiája. Pap akart lenni, de nem lett felszentelve.

A nacionál felvétele után az elnök felolvassa a beidézett tanúk nevét. Bejelenti, hogy a szakértők a tartalékkórházban teljesítenek szolgálatot, de intézkedni fog, hogy a szükséges időben megjelenjenek. Miután a vád képviselője és a vádlott a tárgyalás megkezdését nem ellenezte, a tárgyalás megtartását elrendeli.

Ezután kezdetét vette az esküdtszék megalakítása. Harminc esküdt volt jelen, ezekből alakították meg az esküdtszéket. Rendes esküdték lettek: Kelen Béla, Szakács Antal, Huszty Sámuel, Mikó Márton, Tölczér Lajos, Bundik Sándor, Szabó Miklós, Urbán István, Matule Gyula, Barta Balázs, ifj. Gyulai Lajos, Mester József. Pótesküdték: Székely Gyula és Meskó Simon.

Az esküdtszék megalakítása után az elnök öt percre felfüggesztette a tárgyalást.

Mladin kihallgatása.

Mladin Miklós Kürtösön (Aradm.) 1913. december 29-én d. e. 11 órakor szándékát előre megfontolva Hámory Lászlóra háromszor rálőtt, s így a 254. szakaszba ütköző embergyilkosság bűntettét követte el. A vádlott 1913. december 29-ike óta előzetes letartóztatásban, illetőleg vizsgálati fogságban volt. Az ügyet az aradi esküdtbiróság az

1914. évi június 14-én tárgyalta, mikor is a közvádló csupán szándékos emberölés bűntette miatt emelt vádat Mladin ellen. Az aradi esküdt felmentő verdiktjét a szakbiróság megsemmisítette és a Kuria az ügy új tárgyalását a nagyváradai esküdtbiróság előtt rendelte el.

A vádhatározat felolvasása után megkezdődött Mladin kihallgatása.

— Elismeri bűnösségét?

— Elismerem — mondja a vádlott hosszas hallgatás után.

— Hajlandó elismerni, hogy gyilkolt és mit ismer el.

— Megtettem akaratom ellenére, amit tettem.

— Miért lőtt rá Hámoryra?

— Mert megláttam, hogy szigorú tekintettel jön felém. Erre elvesztettem öntudatomat, a vér a fejembe szállt és önkéntelenül rálőttem.

— Volt valami oka?

— Nem volt semmi. Csak elvesztettem az eszemet.

Hámory és Mladin ismeretsége.

Ezután elmondta Mladin, hogy milyenek voltak vagyoni viszonyai és hogyan ismerkedett meg Hámoryval.

Hámoryval körülbelül 1902-ben ismerkedett meg, akkoriban egy barátja Radián Miklós tanácsára elment Hámorihoz és kérte, hogy adjon neki, vagy pedig járjon ki 15000 korona kölcsönt. Hámory ki is segítette ekkor Mladint, adott neki egy írást és elküldte vele az aradi takarékhhoz, ahol azonnal kapott 10000 korona kölcsönt és azonfelül 5000 koronát Hámory zsirájával.

— Kért-e ezért valami szívesseget Hámory?

— Igen, segítségére voltam. A nagyságos ur azt mondta nekem, hogy Szerenyi Sándor jegyzőt ki kell durni állásából. — Akármennyibe kerül is, nem bánom — mondta a nagyságos ur. Én szoltam az embereknek, akik azt felelték, hogy ha pénz van, akkor minden jól van. Én aztán ettem és itattam az embereket. Erre Hámory adott 600 koronát és egy kötelezvényt kért.

— Ez be lett táblázva?

— Igen.

— Maga végzett ember, hogy tudott kötelezvényt adni. Erről csak rendes nyugtát kellett volna kiállítani.

— De én biztam.

— Milyen viszonyban volt Hámoryval ettől kezdve?

— Ettől kezdve gyakran összejöttünk. Sikertől is kiturni Szerenyi Sándor jegyzőt, aki megijedve a nép hangulatától, mielőtt fegyelmet indított volna ellene, szabálytalanságok miatt lemondott. A nagyságos ur ekkor még azt is mondta, hogy még hátra van a nagy dolog, az iskolaszék két tagját is ki kell turni, mert ezek a megye szpiclii.

— Költött még maga azután.

— Igen. Egy deputációt vittem be Aradra. 300 emberből állott és ezt kellett a nagyságos urhoz bevinni. Ennek az lett volna a célja, hogy stimmeljék a népet Zachariás Árpád a jegyző jelölt mellett.

— Volt még valami kiadása?

— Igen, azt mondta a nagyságos ur, hogy buktassam ki Bladin Gligor és Pintér

nevezetű papokat a kürtösi önszegélyző egyesületből. Ez is pénzbe került. Embereket kellett etetni és itatni.

— Vezetett-e feljegyzést költségeiről?

— Nem. Akkor, hogy gondolhatta az elszámolást.

— Én a nagyságos urban biztam.

A választási költségek.

— Valami képviselőválasztási költségekről is beszélt.

— Igen. Herczeg Ferenc választásáról.

— Mikor volt ez?

— Tíz évvel ezelőtt.

— Korteskedett ekkor?

— Igen.

— Mikor?

— Az utolsó válaszon, az első és a második nem.

— Kinek a megbízásából korteskedett?

— Kifejezetten felkért Hámory nagyságos ur, hogy korteskedjem, mert Herczegh igen nagy ember.

Azt is mondotta a nagyságos ur, hogy földművelésügyi miniszter akar lenni és ebben Herczeg segíti. Mert az nagy ember.

— Mit mondott Hámory, hogy mit eszáljon?

— Etessem, itassam a népet. Adott 18000 korona alkotmányos költséget és 12000 koronát nyugtázni.

— Milyen költség volt még?

— Egész időn át ettettem a népet elfogyasztották nagy dohánykészletemet.

— Megkapta ezt a költséget?

— Nem. Az intelligenciájának pedig százakat adtam.

Betáblázások és a csőd.

A szünet után az elnök felolvassa, hogy milyen betáblázásokat eszközölt Mladin. Hámorynál volt egy 13000 és 26000 koronás betáblázási végzés, amelyet az biztosítékként tartott magánál. Volt egy 5000 koronás, majd egy 15000 koronás betáblázás, amelynek okiratát feleségével aláírta.

Ezekről mind tudott, ezekhez beleegyezését adta.

— Mennyi adósága volt, mikor a betáblázások jöttek?

— Csak az aradi Polgári Takarékpénztárnál volt.

— Volt maga ellen csőd?

— Igen, de a feleségem ellen, mert az italmérés az ő nevében volt.

— Hámory kérte a csődöt?

— Nem, egy pesti cég kérte.

Én, hogy adósságomat kifizethessem, két házamat el akartam adni. Kértem Hámorytól a kitáblázási engedélyt. Erre azt válaszolta, hogy az a két ház az ő háza és azokat ő fogja eladni. Én elbucusztam tőle. Hámory utánam kiáltott, gazember. Én visszamondtam neki.

A házakat végül elárverezték, az árverést Bogdán Szavéta kérte.

Az egyik házat, amelyben a koresma volt Hámory vette meg. Felesége mikor ezt megtudta, megkérdezte, hogy hajlandó e bérletben odaadni nekik.

Hámory válaszában elének szabta a feltevéteket és 24000 korona bért kért a helységért. Én mikor elolvastam a levelet sirva fakadtam és azt mondtam elkéserved: „Ha itt volna az a gazember, lelőném”.

Ezzel véget ért a délelőtti tárgyalás.

A merénylet.

A délutáni folytatólagos tárgyalást 3 órakor nyitotta meg az elnök.

— Mikor követte el a merényletet?

— Három nappal a levél elküldése után.

— Mit hoz fel mentségére, miért követte el a tettét?

— Önkéntelen.

— A múlt tárgyaláson azt mondta, hogy Hámory vagyoni megrontója volt, mi-ben nyilvánult ez a megrontás?

— Mert nem adta meg a kitáblázási engedélyt.

Mikor a tárgyalás ehhez a ponthoz érkezett Baróthy Pál ügyész észrevette a teremben tartózkodó Mladinnét és ekkor, mivel a kiegészítési eljárás alkalmával esetleg tanuként fog kihallgatni, kérte a tárgyalásról való kiutasítását.

Az elnök erre azt válaszolta, hogy Mladinné nincs jelenleg tanuként beidéztve és mivel a tárgyalás nyilvános, jelen lehet. Az ügyész erre, Mladinnénak tanukénti kihallgatását indítványozta. A bíróság rövid tanácskozás után kihirdette a határozatot, mely szerint a vádlott kihallgatása után fog dönteni Mladinné tanukénti kihallgatásáról.

Eme rövid epizód után következett a merénylet elmondása.

— Mikor követte el a merényletet?

— Egy hétfői napon, december 29 én. Aznap reggel eszembe jutott, hogy van egy pár adósom. Gondoltam, jó lesz ezeket beperelni. Elmentem tehát a község házára a bagatell bírósághoz. Marsó jegyző urra egy kicsit vártam, mivel egy asszonnyal volt dolga. Nemsokára azonban elintézte az én ügyemet is. Miután elintéztem a dolgomat hazafelé indultam, előbb azonban sétáltam az utcán mikor egyszer megláttam a Hámory nagyságos ur kocsiját. Beszélni akartam vele. Bementem a község háza folyosójára és várakoztam. Hámory is idejött. Mikor felém tartott és láttam szigorú tekintetét, a vér a fejembe futott és öntudatom elvesztve, önkéntelenül reá löttem. Én a lépcsőn álltam, ő jött felfelé a lépcsőn.

— Miért sétált és várt az utcán?

— Friss levegőt szívtam.

— Tudta, hogy Hámory a község házába jön.

— Nem.

— Hallotta-e, hogy a jegyző ur, mikor maga nála volt, telefon beszélgetést folytatott Hámoryval és azt magához hívta.

— Nem hallottam.

— Mit keresett a revolver a zsebében.

— Minden este kiszoktam menni az udvarra és körülnézni. Ehez szükséges volt a revolver, mikor a merénylet előtti este bementem a szobába, a zsebemben felejtettem.

— Tudta a község házában, hogy van magánál revolver?

— Igen.

— Ha az emberre valaki szigorúan rá néz mindjárt muszáj háromszor reá löni?

— Elvesztettem az eszem.

— Maga nem pillanatnyi hatás alatt követte el tettét, hanem előre tervelte, hiszen három nappal azelőtt is azt mondta, hogy megölné Hámoryt, ha előtte volna. Azonkívül a vizsgálóbíró előtt tett vallomásaiban is azt mondja, hogy elhatározta a leszámolást Hámoryval és hogy erre senki sem ösztönözte.

— Ezt nem ilyen stílusban mondtam. Máskép.

— Van egy más stílusú bizonyíték?

A főszolgabíró előtt azt mondta, hogy mikor a levelet elolvasta, elhatározta Hámory megölését.

— Fenntartja-e hogy nem volt eszénél?

— Fenntartom.

— Nem akarta megölni?

— Nem volt szándékomban.

Evvel véget ért Mladin Miklós kihallgatása. Az elnök figyelmeztetve a vádlottat arra, hogy a tárgyalás során észrevételeit megteheti, a tárgyalás folytatását ma délelőtt 9 órára tűzte ki.

x **Szeplő-májfolt** ellen megbecsülhetetlen az **YPO** krém és szappan, mely eltünteti a ráncokat, miteszereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Rimanóczy palota Telefon: 13-02.

A magyarországi Kath. Népszövetség háborus tevékenysége.

A magyarországi Katolikus Népszövetség vezetősége az első pillanatban szerencsésen felismerte feladatait és a háborus tevékenység útját és lehetőségeit. Füzeteit és egyéb kiadványait a háboru céljának előmozdítására szentelte. A háboru kitörése után megjelent első füzetében ismertette a háboru okait, a világháboruban résztvevő haderőket, a kivételes törvényeket, a moratóriumot, a hadisegélyt. Kis lexikont adott a háborus hírek megértésének megkönnyítésére. Kioktatta a gazdaközönséget arról, hogy mit kell pótolnia a mezőgazdaságnak. Milyen gépekkel lehet segíteni a munkaerő hiányán. Sűrgette a készletekkel való takarékoskodást. Megjelölte, hogy milyen korai zöltségeket és hogyan kell termelni. A huszány pótlására a baromfitermesztés nagyobb felkarolását sürgeti. Mindezek a cikkek s ezenkívül még több kisebb nagyobb tagsági illetményül szolgáló népszövetségi füzetekben jelentek meg, amelyeket 300.000 példányban küld szét a Népszövetség havonta, a három nyári hónap kivételével.

Ezenkívül a háborus oktatás és felvilágosítás célját szolgálták a népszövetségi szervezetek vezetőinek számára kiadott Hivatalos Közlöny, valamint az értekezletekre megküldött következő gyűlési anyagok: A háboru erkölcsi hatása. A gazdasági élet a háboru idején. A Katolikus Népszövetség a háborus esztendőben. A nő és a háboru. Mi az állami kölesőn? A világháboru gazdasági okai. A burgonya eltartása és a korai zöltségetermesztés. A nemzet hibái és erényei. Az egyház és a háboru. A mezőgazdaság és a háboru. Mit veszít a földműves terményeinek értékesítésénél? Mit veszít a kisbirtokos szükségleteinek beszerzésénél? A felsorolt cikkek, röpiratok és füzeteknek kétféle példányban való elterjesztése által a Népszövetség nagy mértékben szolgált a háboru oktatásának, céljait, másrészt hozzájárult ahhoz, hogy a magyar nép a háboru okaival, céljaival úgy megismerkedjék, hogy öntudatosan és kitartással vállalhassa a reá nehezedő vér- és pénzálldozatokat.

A Katolikus Népszövetség az oktatáson és felvilágosításon túl is segítségére kívánt lenni tagjainak. E célra fokozottabb mértékben hívta fel a tagok figyelmét Gazdasági és Jogvédő Osztályára. Mind a két osztályt az eddigienél tényleg sokkal nagyobb mértékben vették igénybe a tagok, mert különösen a hadbavonultak feleségei igen sűrűn rá voltak utalva arra, hogy gazdasági tanácsokat vegyenek igénybe és főképpen, hogy a kivételes törvények által reájuk rótt teendőik és kötelezettségeik természetét felől felvilágosítást kérjenek. Ez év első három hónapjában csak a központi Jogvédő Irodához 8567 fordultak jogi kérdésben felvilágosításért és utbaigazításért. Az elmúlt év hasonló időszakában ezzel szemben csak 4520 esetben; vagyis csaknem teljes 100 százalékkal gyarapodott meg az iroda forgalma. Hasonló arányban vették igénybe a tagok a Gazdasági Irodát is.

A háboru céljának előmozdítására szolgál a Katolikus Népszövetség által származó vett Katolikus Karitás is.

A Katolikus Népszövetség tagjai több ízben kaptak buzdítást és felszólítást arra, hogy a Katolikus Karitást pénzzel és természetbeni adományokkal segítsék. Ennek eredményeképpen a Katolikus Karitásnak ezideig 114 ezer 674 koronát sikerült összegyűjtenie, amelyből 93.000 koronát ki is fizetett. A téli idő alatt 6500 katonát látott el meleg téli felszereléssel. A háboru kezdete óta 6 napközi otthonban 350 gyermeket tart el, ezekre a természetben adott élelmiszerek kivételével 12.000 koronát költött el. Karácsonykor 3200 koronát ajándékozott meg és 700 gyermeket ruházott fel. Al-

landóan 300 asszonyt foglalkoztat katonai fehérneműk varratásával, akiknek munkadíj fejében ezideig 47.000 koronát fizetett ki. A hadba indult katonák között 5000 érmet, 6000 rózsafüzért, sok ezer imakönyvet és képet, 50.000 cigarettát és 8000 szivart osztott ki. A budapesti katonai kórházaknak több ezerre menő párnát és egyéb fehérneműt ajándékozott. A Katolikus Karitás tevékenysége még most is emelkedőben van és anyagilag is olyan alapokon nyugszik, hogy annak fentartása a háboru szerencsés befejeztéig lehetséges lesz.

A Katolikus Népszövetség Tudósító Osztályát is tart fenn. Ez az osztály a háboru kezdete óta hivatalos veszteséglisták felhasználásával a Vörös-Kereszt Tudósító Irodával és a Hadifoglyokat gyámoltó Egyesülettel való közvetlen érintkezés alapján felvilágosításokat ad a hadbavonult katonákról, közvetíti a foglyokkal való levelezést és pénzforgalmat. Az osztályban állandóan 10-12 hivatalnok foglalkozik és az általa elintéztetett kérdésközlések, utánjárások, levélközvetítések száma meghaladja a százezret.

Rövid vonásokban ez a magyarországi Katolikus Népszövetség háborus tevékenysége, amely bizonyára kiállja az összehasonlítást a külföld bármely társadalmi szervezetének hasonló irányú működésével. A Kath. Népszövetség ezekben a rendkívüli időkben is megmutatta, hogy modern, elasztikus szervezet, amely erős és egészséges, mert minden körülmények között tud eredményes munkát végezni.

Szolga Ferenc öngyilkossága.

Tegnap délután borzalmas módon vetett véget életének a nagyváradai iparos-osztály egyik jónévű tagja Szolga Ferenc kárpitos.

Hétfőn délután, mikor a legtöbbben jártak a Bunyitay-ligetben, mindenkinek feltűnt egy lehorgasztott fejű szinte buskomoran járó ember. Az illető, mikor látta, hogy többen figyelik, elhúzódott az emberek kutató tekintete elől az uszoda felső sarkához. Néhány percig itt tartózkodott, aztán felindultan zsebéhez kapott s onnan valamit kivett. Egy sétáló észrevette a szerencsétlen embert, ekkor azonban már ömlött a vér a kezéből. Az illető elvágta a kezén az ütőket. Azonnal oda futottak, hogy segítségére legyenek, azonban, ugylátszik, az öngyilkos jelölt mindenáron megakart halni, mert a segítségül siető emberek elől a Körözsnek futott és belevetette magát a sebes vízbe.

A Körözs sebes sodrásában még fenn tudta tartani magát egész a Nagyhidig, ahol Farkas József rendőr minden habozás nélkül utána ugrott a vízbe. Nehéz munka után sikerült is partra vonszolni az illetőt. A történetekről értesítették a mentőket, akik azonnal megjelentek a helyszínén.

A mentők első segélyben részesítették az öngyilkost. Elkötötték kezűtereit, melyek borzalmas módon voltak keresztül vágva. Az öngyilkos zsebeit átkutatták s abban egy jegyzéket s egy ceruzát találtak. A rendőr és a mentők megállapították, hogy az öngyilkos Szolga Ferenc kárpitos.

A szerencsétlen emberrel azonnal utnak indultak a kórház felé, azonban mire oda értek, már Szolga meg volt halva. A halál oka a nagy vérvesztés volt. A meg-ejtett nyomozás során megállapították, hogy Szolga, aki egyike volt a legelső kárpitosoknak, a háboru folytán nagyon súlyos anyagi körülmények közé jutott. Bár min-

dent megkísérelt, hogy szorult helyzetén segítsen, nem sikerült anyagi viszonyait rendezni. Az anyagiakért folytatott nehéz küzdelmek végleg tönkretették Szolga idegzetét s nagyon valószínű, hogy ennek folytán pillanatnyi elmezavarában követte el végze-

tes tettét. Az elhunyt temetése iránt az intézkedéseket megtették. A hullát a család hazaviteti s a temetést a gyászosháztól fogják rendezni. Az eset híre városszerte részvétet keltett, mert a szerencsétlen embert csaknem mindenki ismerte.

A németek Kurlandban

Berlin, május 3. Az új német előretörés Litvánia és Kurland területére az Oroszországban élő németek felszabadítását célozza. A németek eddig 130 kilométer utat tettek. (M. T. I.)

Románia mozgósít?

Brassó, május 3. A „Cára” című bukaresti lap kérdést intézett egy magasrangú vezérkari tiszthez, hogy mi igaz az elterjedt mozgósítási hírekből.

— Nem tudom — felelte a vezérkari tisztt —, hogy elrendelték-e a mozgósítást, de azt hiszem, hogy részleges mozgósításra nem sokára szükség lesz egy idegen állam esetleges inváziójának megakadályozására. Ez

az állam taktikai okokból benyomulhat Romániába.

Később már nyíltabban beszélt a tisztt: — Könnyen megeshetik, hogy az oroszok ilyen kísérletet tesznek, csak hogy vasúti vonalaink egy részét csapatszállításra biztosítsák Csataidzsa, esetleg Szerbia felé. A németeknek és szövetségeseiknek nem katonai érdekük, hogy területünkre nyomuljanak. Erre csak egy orosz invázió esetén kerülhetne sor.

Románia semleges marad.

Bukarest, május 3. *Pilipescu kijelentette, hogy az ántántigéretei nem bírhatják rá Romániát arra, hogy beavatkozzék a háborúba*

A Gambetta menekültjei internálva.

Budapest, május 3. (Saját tudósítónk.) Rómából jelentik: Az olasz kormány a Gambetta elsüllyesztett francia cirkálónak olasz hajók által megmentett menekültjeit a békekötésig az ország belsejébe internálta.

A törökök eredményes harcai.

Konstantinápoly, május 3. A nagy főhadiszállás jelenti:

Támadásunk következtében, amelyek reánk kedvezően folynak le, az ellenségnek nem sikerült a Gallipoli félsziget partján levő veszélyes helyzetét megváltoztatni. Tüzelésünk, amelyet az anatóliai parton levő ütegeink a Sed il Bar félsziget csücskén álló ellenség ellen fentartanak igen eredményes.

A Henry IV. francia hajót, amely heves tüzelést indított ütegeink ellen, tíz lövedékünk érte. Ma a hajó nem jelent meg többé a harc téren. Az ellenséges torpedónaszádoknak a múlt éjjel a tengerszoros ellen megkísérelt támadását igen könnyen visszavertük.

A fekete-tengeri orosz flotta ma ismét demonstrációt rendezett a Boszporus előtt, de a multkorhoz hasonlóan sietve visszavonult északi irányban.

Ma délelőtt elsüllyedt egy ellenséges buvárhajó, amely a tengerszoroson át akart jutni és tüzelésünk alá került. A buvárhajó aknára futott. Mivel a hullámok elnyelték, lehetetlen volt a legénységet megmenteni.

A kaukázusi fronton Illétől északra az ellenséges előőrsök támadását az ellenségünk veszteségei mellett visszavertük.

Április 28-án csapataink egyike a szuezi-csatorna vidékén egy szóróágyúval felfegyverzett maharista századot megtámadott és

fél órai harc után megfutamtotta. Három sebesült ellenséges maharista hadifogságunkba jutott. Sok fegyvert és tevé felszerelési cikket zsákmányoltunk. (Április 28-ikáról 29-ikére virradó éjjel tüzésünk közeli távolságról fél óra hosszat tüzelt egy a csatornában álló kotróhajóra, amely súlyos sérüléseket szenvedett. Ugyan ebben az időben két ellenséges lovas századot visszavertünk az ellenség véres veszteségei mellett. Ebben a harcokban az ellenség 60 halottat és sebesültet veszített. Ágyúink és szóróágyúink tüzelése üldözte az ellenséget. Veszteségünk kilenc ember volt. (Min. elnökségi sajtóosztály.)

Törökök elsüllyesztettek egy tengeralattjárót.

Konstantinápoly, május 3. Egy ausztráliai tengeralattjáró naszádot néhány nap előtt, amikor a Márványtengerbe behatolni törekedett, hadihajóink elsüllyesztették. A három tisztből és huszonkilenc közlegényből álló legénységet elfogtuk. (M. T. I.)

Huszezer ember esett el a Dardanelláknál.

Budapest, május 3. Az ántánt csapatai a Dardanellákban huszezer embert vezstett el. (M. T. I.)

A németek támadása Calais felé.

Budapest, május 3. A Secolo londoni jelentése szerint a németek offenzívája Calais felé komoly. Félmilliónyi új csapat áll támadásra készen stratégiai pozíciókból.

Az Est jelenti, hogy Dünkichent vasárnap is bombázták. Sok ház romba dőlt.

A belga főhadiszállás napok óta Dünkirchenben van. (Magyar Táv. Iroda.)

A képviselőház ülése.

Budapest, május 3.

Az országgyűlés folyamán Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, hogy óvakodni akar mindentől, ami a nemzet nagy érdekét veszélyeztetné vagy megbontaná a fennálló összhangot. A választói jog kérdése időszertlenül.

Beszédében továbbá kijelenti, hogy a rokkantak ügyét ideiglenesen rendezték; végleges rendezésre elfogadja Eszterházy javaslatát.

Báró Jeljanovics Guidó horvát nemzetiségi és Giesswein Sándor kéri a harcosok választójogát.

Tisza a javaslatot nem fogadja el.

Háromnegyed kettőkor az elnök szünetet rendelt el.

Délután Gedeon Aladár alkotmánypárti, Juriga Nándor nemzetiségi és Bakonyi Samu a javaslat ellen szólaltak fel.

Az elnök a vitát félbeszakítja.

Gueth Gyula mentelmi előadó betervezti Ivánka Imre és Henez Károly mentelmi ügyének jelentését. Az ülés 6 órakor végződött.

..HIREK..

* **Gróf Széchényi Miklós ezüstmiséje.** Gróf Széchényi Miklós v. b. t. t., megyéspüspök e hó 7-én fogja áldozópapságának 25-ik évfordulóját ünnepelni. A megyéspüspök tegnap éjjel a Bécs melletti Lainzba utazott, ahol a Jézustársasági atyák kolostorában lelkigyakorlatot végez. Ennek befejeztével Brém Lőrinc tb. kanonok és dr. Mazurek Gyula pápai kamarás, titkár kíséretében 7-én Mária-Cellbe megy, ahol a kegyelem oltárán fogja ezüstmiséjét bemutatni. Ugy értesülünk, hogy a püspök nagykiterjedésű rononságából a gróf Széchényi, az Erdődy és az Ambrózy-család több tagja fog e napon Mária-Cellbe utazni és ezen alkalommal a szentmise alatt fog gróf Széchényi Jenőnek, megyéspüspökünk testvérének két kis gyermeke az első szentáldozáshoz járulni.

* **A vallás- és közoktatásügyi miniszterium új osztály főnöke.** A közoktatásügyi miniszterium katolikus ügyeket intéző ügyosztályának élére a király kinevezte dr. Breyer István pápai kamarást, a hercegprimási iroda vezetőjét. Az új ügyosztályvezető, aki miniszteri osztálytanácsosi rangot kapott, már a legközelebbi napokban elfoglalja a hivatalát.

* **Katonai kitüntetések.** A hivatalos lap közli, hogy a király bessenyői Beöthy Pál 2. honv. huszárezredbeli tart. századosnak, a 2. hadsereg parancsnokságához beosztott parancsőrtsztnak, a hadiékítményes III. osztályu katonai érdemkeresztet adományozta. A signum laudist kapta Örley György, szolgálatonkívüli viszonybeli főhadnagy, Kalandra Géza 2. honv. huszárezredbeli zászlós az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásának elismeréséül az I. osztályu ezüst vitézségi érmet kapta.

*** Ujból sorozzák a 21-37 éveseket.** Mint tudósítónk jelenti, az 1878-tól 1894-ig születettek újabb sorozását elrendelték.

*** Hármas családi ünnep Imrik László családjában.** Isten kegyelméből ritka szép családi ünnep volt vasárnap Imrik László káptalani intéző családjában. Imrik László és neje e napon ünnepelték házasságuk 25 éves fordulóját. Ugyanekkor vezette oltárhoz leányukat, Imrik Margitot Fráter Jenő, Biharvármegye tb. főszolgabírája, ifjabb leányukat, Ilonkát pedig Bereczky László káptalani irnok jegyezte el. Imrik Lászlót és nejét 25 évvel ezelőtti Imrik S. Zoltán eskette; most ugyanő áldotta meg házasságukat ez ezüstmennyezőn és végezte az esketési szertartást Imrik Margit és Fráter Jenő házasságkötésénél. Tanúk voltak id. Bereczky László káptalani számtartó és dr. Imrik Gusztáv ügyvéd. Az Imrik családot a ritka szép családi ünnep alkalmából számosan keresték fel szerencsekívánataikkal.

*** Katonai hír.** A hivatalos lap közli, hogy Palkovits István 70. gyalogezredbeli ezredes a saját kérelmére megejtett felülvizsgálat eredményéhez képest mint ezidő szerint szolgálatra alkalmatlan, várakozási illetékkel hat hónap tartamára szabadsággal lett.

*** A füsttelen nap eredménye.** Kalapot kell emelni azok előtt a hölgyek előtt, akik részt vettek a rokkant katonák felségélyezésére indított füsttelen nap rendezésében és kalapot kell emelni Nagyvárad város hazafias és humánus gondolkozású közönség előtt. Midőn annyi oldalról van közönségünk jótékonyasága a háború borzalmainak enyhítésére, nem mertük hinni, hogy a füsttelen nap oly fényes eredményt mutathat fel, mint amilyennel most örömmel beszámolunk. Bige József aljegyző, aki az előkészítés munkájának terhét viselte, tegnap bontotta fel a perselyeket s készítette el a számadásokat a füsttelen nap bevételeiről. E szerint a perselyekben, a gyűjtőleveken és a jelvények eladásából begyűlt összesen 5153 korona 25 fillér. Mivel kiadás alig volt, az egész összeg a rokkant katonák javára jut. Az összeg 25 százaléka azonban itt marad Nagyváradon a mi rokkant hőseink javára.

*** Szabó István lelkes halála**
Szabó István, volt érkeserői lelkes tegnap éjjel Egerben meghalt. Szabó Istvánt a múlt év március 10-én elborult elmével szállították be az egeri elmekórházba, honnan távirat jelentette tegnap, hogy esendes szenvedése véget ért 14 hónapi betegség után. Szabó István 1866. november 12-én született, tehát 48 évet élt. Évekig mint karkáplán teljesített szolgálatot itt Nagyváradon s ez időben a társaságnak kedvelt alakja volt. Az 1911-iki évben érkeserői lelkes lett s 3 évet töltött itt csöndes munkálkodásban, míg betegsége kórházba nem kényszerítette. Temetése a mai napon fog megtörténni Egerben.

*** Felhívás az államilag segélyezettekhez.** Felhívom mindazon államsegélyben részesülőket, kik az összeírási jegyzékben 4100-5153 ig terjedő sorszámmot kaptak s fizetési könyvecskéiket még át nem vették, a könyv átvétele végett folyó hó 3, 4 és 5-én a Városházán földszint 2. számú szobában okvetlenül jelenjenek meg. Jurszky Barna, tanácsos.

*** Padhiány a sétatereken.** Már a kies május levegőjét szívjuk, mégis akadnak egyes sétateretek, ahol padok nincsenek, vagy legfeljebb itt ott terpeszkedik egy-egy mutatoul. Pedig most még nagyobb szükség van pihenőhelyre, mint máskor. A sebesült katonák a tavaszi verőfényes napokon szívesen sütkeznek a sétatereken, s jó részük nagyon sokszor pad nélkül marad, mert a különben is gyér számú padok mindig elvannak foglalva. Erre a hiányra és a még pad nélkül álló sétaterekre felhívjuk az illetékes körök figyelmét.

*** Kinevezés.** A pénzügyminiszter Meskó György az érmihályfalvai m. kir. dohánybevaló hivatal kezelőjét ugyanabban a minőségben és jelen állomáshelyén a VIII. fizetési osztályba kinevezte.

*** A Zsófia gyermek-kórház sorsjegyének** huzását miniszteri rendelet alapján 1916 szeptember 1-ére tűzte ki. A huzás esti 6 órakor lesz megtartva.

*** Bizottsági ülés** Nagyvárad város szépezereti és közlekedési szakbizottság május hó 15-én d. u. 3 órakor a városbáz bizottsági termében ülést tart a következő tárgysorozattal: 1. Az Apolló-kávéház előtti kiülő ügye. 2. A Fekete Sas-kávéház előtti kiülő ügye. 3. Ocskó Sándortól elfoglalt terület árának megállapítása. 4. Tóth Mihály által elfoglalt terület árának megállapítása. 5. Virányi Béla és neje építkezési ügye. 6. A harmadik vashíd elnevezése iránti javaslat. 7. Bernáth Lajos elleni ügy.

*** Ingyenes tanoncközvetítés.** Értesítjük a tanonctartó t. iparos mestereket, hogy lakatos mesterségre egy, szerelő mesterségre egy tanuló elhelyezhetünk. Tanoncszükségletek iránti megkereséseket elfogad az Orsz. Gyermekvédő Liga Tanonctthonának vezetősége. Sztaroveczky-u. 15. Telefon 833.

*** Felülfizetések A Katholikus Kör ünnepélyén a vak katonák javára.** A Katholikus Kör vasárnapi ünnepélyén felülfizettek: Gróf Széchenyi Miklós 20 K, Grócz Béla 100 K, dr. Lábán Lajos, dr. Karácsonyi János, dr. Vucskics Gyula, Kollányi Ferenc 10-10 K, Vinkler József és Sürger Bertalané 6-6 K, Antony Károly 4 K, Némethy Gyula dr. és Kereszthy Kornél 2-2 K, Kovács Kándi és N. N. 1-1 K. Összesen 183 korona. A Szent László ünnepély tiszta jövedelme a felülfizetésekkel 304 korona 20 fillér. Ezen kívül még a következők küldtek be hozzánk adományokat: Sz. M. Váradszöllősről hős halált halt fivére emlékére 50 K, Harmathy Károlyné 10 K, Kiss Sándor 1 K, özv. Brunner Józsefné 3 K, ifj. Cziffra Kálmán III. oszt. főgimnáziumi tanuló gyűjtőjén: Cziffra Kálmáné 10 K, özv. Cziffra Gerőné 5 K, Cziffra András 50 fillér, Betti Knarr 3 fillér, Kálnoky Erzsébet 30 fillér, a főgimnázium III. b. osztályu növendékei közül: Cziffra Berta 1 K, ifj. Cziffra Kálmán 1-20, Geleta László 2 K, Patzko Elemér 20 fillér, Steer Sándor 20 fillér, Imrik Agoston 10 f., Báthory István 40 f., Kovács Árpád 20 f., Kelemen Sámuel 20 f., Vasady Béla 10 f., Mirgay Sándor 20 f., Buzáth Lajos 1 K, Fröhlich Gusztáv 20 f., Krausz Andor 1-20, Bobeszkü Rezső 1-20, Leipnik László 20 f., Rhédey György 20 f., Spolecsny Mátyás 2 f., Putnik Bálint 20 f., Lichtmann István 70 f., Tóth László 1 K, Rosenfeld Miklós 20 f., Boda Dániel 10 f., Apatean László 30 f., Koodor István 10 f.; a főgimnázium III. a. osztályu növendékei közül: Moskovits Imre 14 f., Schönfeld Miklós 40 f., ifj. Fásy Lajos 50 f., Gottfried Sándor 80 fillér. Összesen 30 korona és 36 fillér. A vak katonák adományokat állandóan gyűjt s a budapesti Hadsegélyző hivatalnak közvetlenül továbbít szerkesztőségünk. Eddigi gyűjtésünk összege 1046 korona 55 fillér.

*** Halálozás.** Wagner Istvánné szül. Schneider Terézia hétfőn éjjel 1 órakor életének 32-ik évében meghalt. Az elhunytat ma fogják beszentelni és 5-én délután 2 órakor Füzeggyarmaton örök nyugalomra helyezni.

*** Az öreg népfelkelők pótsorozása.** A m. kir. honvédelmi miniszter ur 2000-1915 eln. sz. rendelete értelmében közhírré teszem, hogy a Nagyváradon tartózkodó 1873-1877. évi születésű B) alosztályu népfelkelésre kötelezettek utóbemutató szemléje a nagyvárad m. kir. honvédkiegyesítő parancsnokság 53-1915 sz. értesítése szerint 1915. évi május hó 6-ik napján, (csütörtök) délelőlt 8 órakor fog megtartatni a Lázár Vilmos-utca 3. sz. a. levő (volt esendőiskola) sorozó-helyiségében. Ennek folytán felhívom azon népfelkelésre kötelezettek, akik az ápr. 29., 30., május 1-én tartott népfelkelő bemutató szemlékről bármikből elmaradtak, hogy a fent kitett határidőben megtartandó utóbemutató szemlén annál is inkább jelenjenek meg, mert a meg nem jelenők azonnal karhatalommal vezettetnek elő s azonkívül ellenük a katonai büntető eljárás is meg fog indítatni. Nagyvárad, 1915 május 1. Eleméry Ferenc, katonaiügyi tanácsnok.

*** Köszönetnyilvánítás.** A Vöröskereszt központi konyha (Körözs-utca 27.) Ez uton mond hálás köszönetet a következő adományokért: 4 méter tűzifa a lat. szert. püspökségtől, 12 méter tűzifa a nagys. és főtisztelendő káptalantól. Pénzben: 10 kor. Plesz Áron cégtől 25 kor. Pallay Lajosné által. És ez uttal kéri az áldozatkész közönség további támogatását.

*** Nagyvárad és vidéki gyengéledő katonasághoz** küldök figyelmében, óvakodjanak a hamisított konyakoktól és boroktól. Ajánlok valódi konyakot, bort, likört, rumot, szilvóriumot, seprőt, borovicákát. Egy nagy üveg valódi konyak 3 korona. Harettre szállított 35 dekás posta dobozokat és 5 kilós posta ládákat ingyen csomaglással. Valódi Suchard kakao 1/4 kiló 1.90 Szardinia nagy doboz 80 fillér. Szalámi, lipői turó, málnaszörp, cukorkák nagyban árak mellett. Ostsé, fillé, ruszlik és sóshering külön halosztályamban kaphatók. Vigyázat Aszód 8-féle zamatu pörkölt kávéi izre és zamatra utánozhatatlan. Aszód Kossuth-utca és Rákóczi-ut.

x **Poloskairtó NOXIN** biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

CIPÓ
ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső
Rákóczi-ut. Orsolya zárdá épület.

*** Kiadó város központján.** Üzlet-helyiségek, raktárok, műhelyek igen olcsó bérék mellett rövidebb vagy hosszabb időre. Lakások: 1, 2, 3 szobások, mellékhelyiségekkel. Cim: Hegedüs hírlapirodába. Rákóczi-ut.

x Mindennemű **molyirtó** szerek és **fertőtlenítő** cikkek legolcsóbban beszerezhetők, Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

*** Három szobás utcai lakások,** a város központjában, I. és II. emeleten előnyös bér mellett kiadók; a Biharvármegyei Takarékpénztárnál, Kossuth-utca 3. sz.

SZÍNHÁZ

Hetí műsor.

Kedden: Tót leány.
Szerdán: Szibill (25 ik előadás.)
Csütörtökön: Faust.
Pénteken: Jönnek a németek.

Faust.

Érdekes és értékes vállalkozás volt Goethe gyönyörű drámai költeményét színre hozni. Bihari Ákos egyénisége kiválóan alkalmas az ilyen klasszikus művek interpretálására. A közönség is fogékonyabb ma a komolyabb irodalom iránt, mint volt például egy évvel ezelőtt. Meg van tehát minden előfeltétel a sikeres előadáshoz, csak a színre alkalmazásnál kell ügyelni, hogy a színpad igényei figyelembe vétnessenek.

A szombati előadásnál ennek az egynek némi hiányát éreztük.

Mindenekelőtt figyelembe kellett volna venni, hogy Faust első 3 jelenete, vagy „színe” szinte kizárólagos filozofálás, amely olvasva nagyon szép, de mikor a színpadon a felvonásokkal együtt csak a filozofálás 8-tól csaknem 10 ig tart, akkor bármilyen szépen írta meg ezeket a részeket Goethe, akármilyen szépen szavalja Bihari, a közönséget kifárasztja.

Számolni kell azzal is, hogy a közönség jó része ezeket a jeleneteket élvezni alig tudja. A színszerűség követelményei előtt meghajolva, legjobb lett volna a három első színt egészen Faust és Margit találkozásáig a lehetőségig megrövidíteni körülbelül olyasformán, mint a hogy az operává átdolgozott Faust első felvonása tulajdonképpen a drámai költemény három első színét olvasztja egybe.

Egyéb kifogás is hozható fel a színszerűség szempontjából. Faust dolgozó szobájába bele lehetett volna tenni egy néhány műszert, amely a tudós bűvész laboratóriumára emlékeztetett volna. Ilyen környezetben mindjárt más hatása lett volna pl. Mefisztó megjelenésének, de magának Faust monológjainak is. A nyílt színváltozásokra szintén ügyelni kell, hogy ne boruljanak össze a kulisszák a változás kellő közepén.

A szereplők közül Bihari Ákos érdemel elsősorban dicséretet, Faust pompás alakításáért. Az ő nemes klasszikus művészete tökéletesen érvényesült ebben a szerepben. Pompás organuma, kifejező játéka egyaránt hozzájárultak a sikerhez.

Margit szerepét Retteggy Margit játszotta. Sok szerepben láttuk már ezt a kiváló művésznőt, de talán egyiket sem töltötte be azzal az igazán költői szépséggel és tragikus erővel, mint amelyet Margit jelleméből szétárasztani tudott. Erő és finomság, egyszerűség és a lelki megrázkódtatásoknak tökéletes rajza egyesültek alakításában. Méltán tapsolták ki Biharival együtt csaknem minden jelenete után. Sik Rezső Mefisztója — hogy is mondjuk csak — egy kissé öreges volt. A gunyos ördögi vonásokat jól eltalálta, de valahogyan még jobban ki kellett volna e vonásokat hozni arejával is, hangfestéssel is. Rövid kis jelenetében megkapóan sikerült alakítás volt Varsa Gyula Bálintja. T. Pogány Janka Márta

asszonya a komikum terén jó alaphangot ütött meg, csak talán néhol kissé túl ment a goethei diszkrét izlés határain.

Altalánosságban még annyit, hogy a szerepüket egyedül Bihari Ákos, Retteggy Margit és Varsa tanultak meg tökéletesen. Néhol szinte kínos volt a sugó orlkódése, egy helyen valamelyik kórlista nő öt szóba hatszor belesült.

Az első résznek rövidítésével, jobb be-tanulással és diszesebb kiállítással valószínűleg nagyobb közönséget fog Faust vonzani, mint aminő az első előadást végig nézte.

—r.

Legújabb táviratok.

Német vezérkari jelentés
a nyugatgalíciai nagy győzelemről.

Berlin, május 3. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

Flandriában tegnap Yperától észak-keletre a peickapelle—yperti műút mindkét oldalán sikerrel támadtunk és a forui majorokat St. Julientől délkeletre elfoglaltuk.

Champagneban Souain és Parthes között sikeres aknaroobantásokkal az ellenséges állásokban jelentékeny kárt okoztunk. A Maas és Mosel között tűzérési harcok voltak.

A Hartmannswillerkopfen a franciák ma éjjel hiábavaló támadásokat kíséreltek meg a csuesen lévő állásunk ellen.

Egy francia repülőgép Saargemündtől nyugatra Hundlingennél leszállott. Mindkét utasát elfogtuk.

Egy német repülőgép raj tegnap Epinal léghajócsarnokot megfigyelés szerint jó eredménnyel támadta meg.

Keleti hadszíntér.

A Nyegra felé menekült oroszok további üldözése közben tegnap 4 ágyút és 4 gépfegyvert zsákmányoltunk és Nitautól délre ismét 1700 oroszot elfogtunk, úgy, hogy a foglyok összes száma 3200-ra emelkedett.

Kalvarjától délnyugatra az orosz támadások az ellenség erős veszteségei mellett megheiusultak.

Az oroszokat a Lasupa tulsó partjára vetettük vissza, miközben 330 foglyot hagytak kezünkön. Kiernieviéitől északkeletre is súlyos veszteségeket szenvedtek az oroszok.

Itt nagyszámu halotton kívül 100 foglyot is vesztek.

Délkeleti hadszíntér.

Frigyes tábornagy fővezér jelenléte mellett a szövetséges csapatok Mackensen vezérezredes (generalobest) vezetése alatt az egész orosz arcvonalat Nyugat-Galiciában, amely a magyar határ közelében kezdődött és a Dunajecnek a Vistula torkolásáig terjedt számos helyen áttörték és mindenütt benyomták. Az ellenségnek az a része, amely elmenekülhetett, keményen üldözve a szövetséges csapatoktól a legsürgősebb visszavonulásban van kelet felé. A győzelmi tropheákat megközelítőleg sem lehet áttekinteni. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Elsülyesztett angol cirkáló.

Budapest, május 3. (Tud. cenz. táv.) Amsterdamból jelentik: Szombaton két német buvárhajó a holland partoknál megtámadta

«Columbia» anglo cirkálót és megtorpedózta. Columbia két perc alatt elsülyedt, legénységéből hetven ember a tengerbe veszett. A buvár hajókat az angol torpedónaszádok sikertelenül üldözték.

Höfer jelentése
győzelmeinkről.

Budapest, május 3. (Hivatalos) Az egyesült osztrák-magyar és német haderők tegnap megtámadták az ellenséget hónapok óta kiépített és megszállott nyugat-galíciai állásában és a Mastow—Gorlice—Gromniki és ettől északra terjedő arcvonalon visszavetették. Súlyos veszteségeket okoztak neki, több, mint 8000 oroszot elfogtak és eddig meg nem állapított számú ágyukat és géppuskákat zsákmányoltak; egyszersmind kikényszerítették csapataink az alsó Duna-jecen való átkelésüket.

A kárpáti arcvonalon a Beszkidekben a helyzet változatlan. Az Erdős Kárpátokban újabb harcokban Oziowától keletre tért nyertünk. Az ellenséget állásaiból kiverjük és az ellentámadást véresen visszavertük. Több száz oroszot elfogtunk és 3 géppuskát zsákmányoltunk.

Osmalodától északra is több magaslatról súlyos veszteségeik mellett visszavetettük az ellenséget. Ott is még folyik a harc. Az orosz határon a Pruth és a Dnyeszter közt nincs ujság. Höfer. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Az olasz kabinet
tanácskozása.

Róma, május 3. A sajtóbizottság jóváhagyásával jelenti tudósítónk: A kabinet ma délelőtti tanácskozást tartott, melyen a külügyminiszter jelentést tett a nemzetközi helyzetről. — A kabinet tagjai elhatározták, hogy nem távoznak el Rómából.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Nyersolaj

Gépkenőolaj

Motorhengerolaj

Tovotte-kenőcs

Amerikai Manillazsineg

Gépszij stb., stb.

azonnal kapható

A magyar kir. államvasutak
gépgyárának vezérigazgatója
nagyváradi fiókjánál

Nagyváradon, Nagypiac-tér 1. sz.

A Félíksz-fürdő bérbeadása.

A jászóvári premontrei kanonokrend birtokán Nagyvárad közelében levő

Félíksz-gyógyfürdőjét

haszonbérbe adja 1916 év január hó 1-től kezdődő 12 évre.

Haszonbérelni szándékozik írásos ajánlataikat alulírottakhoz küldjék, aki ez irányban bővebb felvilágosítást is nyújt.

Pályázati határidő f. évi június hó 15.

Jászó, Abauj-Tornamégye, 1915. április hó 29.

Szekeress Jr. Ödön
jóságkormányzó.

Aviso.

1. Die Traiterie im Reserve und Nothreservespital in Nagyvárad gelangt einstweilen bis 31. Dezember l. J. (1915) zur Vergebung.

2. Die schriftlichen Offerte sind beim Reservespital in Nagyvárad spätestens bis 8. Mai l. J. einzubringen.

Die näheren Bedingungen namentlich jene des gegenwärtigen Traiteurs, sind dort selbst wie auch bei der Intendanz des Mil. Kmdos in Temesvár zu erfahren.

3. Über die Vergebung entscheidet die Militär Intendanz bis zum 15. Mai l. J. und haftet der Offerent mit dem Anbote vom Tage der Überreichung, während die Heeresverwaltung erst vom Momente der bekannt zu gebenden Genehmigung gebunden ist.

4. Als Vadium für jede Gruppe sind K. 1000. zu erlegen und ist das Vadium auf die vorgeschriebene 10% Kautions nach dem Preise des für die 7 monatliche Verköstigung entfallenden Abgabequantums binnen 14 Tagen nach erhaltener Verständigung über die Annahme des Offertes zu ergänzen.

5. Die Heeresverwaltung behält sich das Recht vor, die Objekte des Reserve und Nothreservespitals in 4 Gruppen geteilt, mit einem Krankenstande von je 1000 bis höchstens 1500 Mann abgesondert zu verleihen, und zwar an jenen Offerenten, dessen Anbot mit Rücksicht auf seine Leistungsfähigkeit, Vertrauenswürdigkeit und auf die sonstigen Bedingungen Vorteile bietet, weshalb dem Offerte der amtliche Nachweis über die Leistungsfähigkeit und Vertrauenswürdigkeit beizuschließen ist. Hievon sind nur jene Unternehmer ausgenommen, die mit der Heeresverwaltung bereits in Vertragsverbindlichkeit stehen und somit als vollkommen solid bewährt und verlässlich bekannt sind.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.

12644—1915. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi minister ur 4700/1915 eln. szám. körrendelete folytán közhírré teszem, hogy azokat az üzemi berendezéseket, amelyeket a m. kir. ministerium 1337/1915 M. E. számú rendelete értelmében a hatóságnál be kell jelenteni (t. i. az ipari-, mező- és erdőgazdasági üzemeknél használatban nem álló azokat az üzemi berendezéseket amelyek egészen vagy tulnyomó részben alumíniumból, ólomból, vörösrézéből, sárgarézéből, nikkelből vagy vörösféméből állanak) a m. kir. honvédelmi minister ur a hadiszolgáltatásokról szóló 1912. évi LXVIII t. e. 24 és 27 § a alapján hadicélokra igénybevetteknek jelenti ki.

Ezek a berendezések az üzleti telepnél, kül, amelyhez tartoznak, csak azoknak a közegeknek idegeníthetők el, akiket a katonai igazgatás megvételükre és átvételükre felhatalmazott, egyébként szabadkézből való elidegenítésükhöz, valamint feldolgozásukhoz is a kereskedelemügyi minister különös engedélyre szükséges. Ujabb intézkedésig azok mindazonáltal az üzem birtokosának használatában és őrzetében maradnak.

Ha ezek a berendezések az üzleti teleppel együtt idegenítetnek el, igénybevételek az új birtokossal szemben is hatályos.

2. §. Az üzem birtokosa bármikor kívánhatja, hogy a katonai hatóság az igénybe vett berendezéseknek végleges átvétele vagy szabad rendelkezésre visszabocsátása felől határozzon. Az ilyen kérelmekre vonatkozó beadványokat postán ajánlva a központi requisíciós bizottság (Budapest II. kereskedelemügyi ministerium ipari műszaki ügyosztály) címére kell küldeni.

A kérelemben folyamodónak elő kell adnia, hogy az igénybe vett berendezéseket elidegeníteni kívánja-e vagy, hogy azokat milyen célra kívánja feldolgozni.

A beadványban meg kell továbbá egyenként jelölni a berendezéseket és egyuttal fel kell tüntetni, hogy azok alumíniumból, ólomból, vörösrézéből, sárgarézéből, nikkelből és vörösféméből minő súly mennyiségeket tartalmaznak. A beadványban előadható az az összeg is, a melyért a birtokos kész a berendezéseket a katonai igazgatásnak szabad kézből átengedni.

Ha a folyamodó kérelmének elintézéséről a kérelem postára adásának napjától számított 4 héten belül értesítést nem kap, úgy a kérelmében megjelölt tárgyakból szabadon rendelkezhetik.

A fentiek szerint igénybe vett tárgyak-

nak esetleges végleges átvétele a hadiszolgáltatásokra szóló 1912. LXVIII t. e. értelmében történik.

Térítés és pedig a dolgok közönséges értéke szerint csak végleges átvételükkel jár. Ocska anyagként kisselejtezett berendezések tekintetében minthogy azokat már az 1915 évi március hó 29. napján 3820 eln. 20—1915/b. H. M. számú rendelet hadicélokra igénybevetteknek jelentette ki, az idézett rendelet szabályai irányadók.

3. §. A jelen rendeleten alapuló igénybevétele azon berendezések tekintetében a melyeket a hadiszolgáltatásokra irányuló kötelezettség megszűntének időpontjában (1912. LXVIII. t. e. 2. § a) a katonai igazgatás még végleg át nem vett, a jelzett időpontban hatályát veszti.

4. §. Aki az igénybe vett készletet, vagy annak egy részét a jelen rendelet ellenére elidegeníti vagy feldolgozza, vagy pedig a jelen rendelet ellenére más módon rendelkezik, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el, s az 1914. L. t. e. 17 § a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvath Szlavonországekba e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Nagyvárad, 1915 április 26.

Eleméry Ferencz,
katonai ügytanácsnok.

Katonai ruhákat

az összes fogymenek részére, a mai áron alul előírás szerint és gyorsan készíti Darabont Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövet különlegességek, öltöny és téli kabátokra felöltökre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezse-ut. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

x Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

azt a olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzó-lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés, ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletet szolgáltat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/2. lóerőtől minden nagyságban.

Fűszerelő telefonja 55. sz.